

Oponentní posudek na bakalářskou práci Jiřího Valeše:

Kapalná biopaliva v EU: Rozvoj a možné souvislosti

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK, 2012

Rozsah bakalářská práce Jiřího Valeše čítá 70 číslovaných stran obsahujících kromě samotného textu také 10 grafů, 1 obrázek, 2 tabulky a dále pak na nečíslovaných stranách 12 příloh (jde o tabulky, mapy a vyobrazení Lorenzovy křivky).

Tematicky se práce zabývá hodnocením variability produkce a spotřeby kapalných biopaliv v souboru zemí Evropské unie a v druhém kroku se také pokouší s použitím korelace identifikovat faktory, které tuto variabilitu mohou vysvětlovat. Práce je poměrně logicky strukturovaná a lze ji hrubě vnímat ve 4 částech, z nichž první je rešeršním vstupem do problematiky biopaliv, druhá se zabývá historií produkce a spotřeby biopaliv zejména v EU, třetí seznamuje s ukazateli a výsledky provedených výpočtů korelace a čtvrtá již představuje diskusi výsledků a závěr.

Rešeršní část práce je dosti zdlouhavá, což také přispívá k nezvykle velkému rozsahu této bakalářské práce. Vzhledem k velkému množství citované literatury by bylo dobré zařadit podkapitulu „3.3 Přehled vybrané odborné literatury“ na začátek této části, nikoli na její závěr. Z hlediska datové základny pro hodnocení vývoje výroby a spotřeby biopaliv velice oceňuji autorovu snahu o doplnění neúplných datových řad Eurostatu a Evropské agentury životního prostředí EEA, jejichž slabá místa se pokusil ošetřit použitím také dalších zdrojů (ePure, EBB). Autor se musel vypořádat s otázkou jejich srovnatelnosti a použitelnosti, což se mu myslím povedlo.

V části věnované korelacím je zmíněno na 15 ukazatelů spojených s odvětvím biopaliv, s dopravním a energetickým sektorem, se zemědělstvím a s vyspělostními ukazateli jednotlivých zemí EU. Velkou část z nich autor použil na základě odborné literatury, ale řadu doplnil po vlastní úvaze. Jak je v práci uvedeno, v závislosti na uvažované kauzalitě přitom mohou některé působit jak pro, tak také proti vyššímu využití kapalných biopaliv. Korelováno přitom bylo proti podílu biopaliv na spotřebovaných motorových palivech v roce 2009. Výsledky jsou nejčastěji velmi slabé a proto mne mrzí, že v závěrečné části autor více neakcentuje fakt, že trh s biopalivy není přirozený. Je uměle, politicky vytvořený a při systému převážně povinných příměsí ve standardních motorových palivech tedy nezávislý na řadě produkčních faktorů nebo na postojích spotřebitelů. Korelace s produkcí namísto spotřeby biopaliv by tedy mohly nabývat o něco zajímavějších hodnot.

Autor opravdu důsledně cituje, v ojedinělých případech to však vede až k citování téhož zdroje 3x na dvou řádcích textu nebo ke dvěma citacím z Wikipedie. Vzhledem k častým citacím je pak překvapením neuvedení několika zdrojů na seznamu literatury, i když je v textu stručně nastíněn jejich obsah. Jde téměř výhradně o koncepční materiály Evropské komise zmíněné v podkapitole „4.1 Vývoj politických debat“, ale také o zdroj dat EBB (2012) na str. 30. V seznamu literatury není ve 3 případech dodrženo abecední pořadí zdrojů a v případě Bednára nesouhlasí vřazení v citaci v textu. Čitelnost práce místy snižují autorem zavedené zkratky (AB = automobilový benzín, MP = motorová paliva a další), které jsou ale vysvětleny v samostatném seznamu. Vhodné by bylo je poprvé uvádět v závorce za zastupovaným souslovím. Čitelnost snižují také neošetřená zakončení řádků textu, kdy pravý okraj stránky je lemován spojkami a předložkami, ale někdy jsou zde od sebe rozděleny také čísla od jednotek! Opatrněji by bylo vhodné také přistupovat k popisu grafů,

kdy například graf 2 znázorňuje miliardy litrů v procentech a u grafu 7 je převrácená časová osa (vlevo na konci rok 2009, vpravo 2000). U příloh VII a VIII zase chybí vrocení u zdroje indexmundi.com, tedy není rozlišeno mezi (2012a) a (2012 b) ze seznamu literatury. Překlepy a chyby v užití čárek se sice vyskytují, avšak v omezené míře.

Za přínos autora hodnotím například seznámení čtenářů s geograficky relevantní literaturou (Fischer et al. 2010, Seyfert et al. 2011, Firrisa 2011 i další), která byla v souvislosti s bioenergetikou dlouho vzácností. Pozitivně hodnotím, že autor zaznamenal geograficky zajímavý fenomén nepřímé změny využití území (tzv. ILUCC) a také že je schopen vnímat data i zdroje v dynamicky se měnících okolnostech nedávných let, ovlivněných cenami ropy i mediálním obrazem potravinové krize roku 2008. Jak již jsem zmínil, s přehledem statistických zdrojů o produkci, spotřebě a podílu kapalných biopaliv na spotřebě energie v dopravě se autor rovněž vypořádal a dal na jejich základě dohromady poměrně koherentní datovou základnu pro své korelační analýzy.

V tomto bodě bych rád, aby nám autor zdůvodnil použití Spearmanova korelačního koeficientu pracujícího s pořadím jednotlivých zemí. Ztrácí se tím mimo určité přesnosti také význam práce při sestavování vlastní vstupní databáze. Souhlasím však s autorem, že tato tematika je vhodná pro aplikaci pokročilých statistických metod. Při pečlivě volených ukazatelích bych se osobně těšil zejména na výsledky faktorové, případně také shlukové analýzy.

Navzdory nastíněným nedostatkům považuji předloženou práci jak po obsahové, tak také po jazykové a stylistické stránce za vyhovující nárokům na bakalářskou práci. Autor díky ní získal dobrý vhled do široké problematiky a vytvořil si dobrou pozici, pokud by chtěl téma biopaliv rozvíjet také v magisterské diplomové práci. Další studenti pak mohou navázat na autorovu rešerši informačních zdrojů a v práci zmíněných databází. Práci doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 8. 9. 2012

Mgr. Jan Šatra